

Natuurbescherming door VWG Zuid-Kennemerland

Pim de Nobel

Doel van deze notitie is het scheppen van een stimulerend en effectief kader voor natuurbeschermingsactiviteiten door de VWG, al dan niet in samenwerking met andere VWG-commissies en/of organisaties zoals Stichting Zuid-Kennemerland Natuurlijk.

Aanleiding en voorgeschiedenis

'Goede tijden, slechte tijden', wie kent het niet? Zo ook de natuurbeschermingscommissie van de VWG. Hoewel diverse leden van de VWG de afgelopen jaren volop bezig waren met een breed scala aan natuurbeschermingsactiviteiten, was de natuurbeschermingscommissie min of meer ingeslapen (zie VWG-jaarverslag 2002, p. 85). Een opbloeiende samenwerking tussen VWG en KNNV (denk aan de beheeradviesrapporten over Eindhovenout en Kopje van Aerdenhout), en wisselingen in het VWG-bestuur vormden de aanleiding om ons opnieuw te bezinnen op de mogelijkheden voor en beperkingen van natuurbescherming door de VWG.

Deze notitie is het resultaat van ondermeer de volgende vier bijeenkomsten:

23-9-2002: veldwerkcommissie en genodigden over afstemming van VWG- en KNNV-veldwerk;

10-10-2002: bestuur en genodigden over o.a. natuurbescherming- & veldwerkactiviteiten;

08-1-2003: deel veldwerkcommissie en deel bestuur over relatie natuurbescherming en veldwerk;

06-3-2003: natuurbeschermingscommissie en genodigden over toekomstige natuurbescherming door VWG en anderen.

Kortom, er is al heel wat afgepraat. In dit 'Plan van Aanpak' worden de bevindingen met betrekking tot natuurbescherming samengevat. Hierbij wordt gekeken naar zowel de inhoud (onderwerpen en prioriteiten stellen) als de vorm (strategie en werkwijze). Het 'goede tijden, slechte tijden' vormt daarbij een soort leidraad, namelijk in de zin dat er speciale aandacht wordt besteed aan 'kansen en wensen' enerzijds en 'bedreigingen en beperkingen' anderzijds.

Onderwerpen en prioriteiten stellen

Op grond van een inventarisatie van lopende zaken en zaken die er aan komen dan wel opgepakt zouden moeten worden, zijn er grofweg vier typen onderwerpen te onderscheiden:

gebieden;

soorten;

algemeen natuur- en/of ruimtelijke ordeningsbeleid;

algemeen milieubeleid.

Deze eerste inventarisatie resulteerde in ca. 35 onderwerpen, welke zijn opgenomen in een spreadsheet (opvraagbaar bij ondergetekende). Voor ieder onderwerp is daarin tevens aangegeven wie er bij betrokken is of was, welke organisaties een rol spelen (zowel initiatiefnemend als 'ontvangend') en of we het onderwerp vooral als kans of bedreiging zien. Dit werkbestand dient ter ondersteuning van betrokkenen en zal periodiek (moeten) worden onderhouden.

Naast een inventarisatie van onderwerpen is de bijeenkomst op 6 maart j.l. ook gebruikt voor een inventarisatie van criteria om prioriteiten te kunnen stellen. Er is dus uitdrukkelijk gekozen om (nog) geen prioritaire onderwerpen te benoemen, maar 'slechts' de maatstaven die daarbij behulpzaam zouden kunnen zijn (bijvoorbeeld wanneer we willen komen tot een meerjarenplan). Criteria in volgorde van praktische haalbaarheid, via urgentie en belangrijkheid, naar theoretische wenselijkheid zijn:

onderwerp reeds onder handen (continuïteit, geloofwaardigheid, standvastigheid);

er is potentieel om onderwerp aan te pakken (gegevens, menskracht, visie);

acute bedreiging van onderwerp (spreekt voor zich; nu veelal de agenda bepalend);

uitzonderlijke waarde van onderwerp (essentiële schakel, uniciteit, hot spots);

onderwerp biedt kansen (concreet resultaat, positieve pers, zicht op compensatie);

onderwerp van strategisch belang (coalitievorming, principe kwestie, voorbeeldfunctie).

Het zal duidelijk zijn dat het laatste woord hierover nog niet is gezegd. Hoe dan ook, genoemde criteria zijn niet meer dan een hulpmiddel; dogmatische toepassing is uit den boze.

Strategie en werkwijze

De praktische aanleiding om ons opnieuw te bezinnen op 'natuurbescherming door de VWG' ligt in het ervaringsfeit dat er te veel werk te

doen is door te weinig mensen. Daarom is het van groot belang enerzijds prioriteiten te stellen en anderzijds zo efficiënt mogelijk (samen te) werken. Voor een efficiënte werkwijze is het van belang om per prioritaair onderwerp allereerst de concrete doelen te formuleren, alvorens de bijpassende (lange-termijn) strategie, samenwerkingspartners en activiteiten te kiezen. Dit mag misschien een open deur lijken, maar naast de diverse denkbare strategieën en mogelijke coalities is ook het aantal potentiële activiteiten niet gering. Denk bijvoorbeeld aan een meer bewuste keuze voor reageren (op bedreigingen) of anticiperen (op kansen), ofwel kort door de bocht gezegd: inspraak/bezwaar versus agendavorming. In onderstaande beleidscyclus (van beleidsontwikkeling via planologie, projectuitvoering, beheer en evaluatie naar beleidsaanpassing) is gepoogd een aantal mogelijke natuurbeschermingsactiviteiten te positioneren (A = actief/anticiperend op kans; R = reactief/reagerend op bedreiging).

- beleidsontwikkeling: lobby richting ambtenarij, politiek, publiek en/of pers (A/R);
- planologie: lobby (A/R), juridische acties (R);
- projectuitvoering: zelf natuur aankopen en/of beheren (A), juridische acties (R);
- beheer: opstellen van en/of lobbyen met eigen beheer- en inrichtingsvoorstellen (A);
- evaluatie: zelf beoordelen op basis van eigen onderzoek en/of voorstellen (A);
- beleidsaanpassing: lobby (A/R).

Bij een efficiënte werkwijze kun je ook denken aan het intensiveren van de samenwerking met andere VWG-commissies, met name de veldwerk- en/of PR-commissie, en/of andere organisaties. Een eerste overzicht van mogelijke samenwerkingspartners behelst vele tientallen organisaties (namelijk niet alleen de zusterorganisaties in de koepel Stichting Zuid-Kennemerland Natuurlijk, maar ook buur-VWG's, overige (landelijke) vogel- of natuur/milieclubs, jeugdbonden, natuur- en milieueducatiecentra, terreinbeheerders, waterschappen, gemeenten en provincies.

Tenslotte zijn er verschillende werkvormen denkbaar. Hieronder worden vier modellen beknopt beschreven. De typering van deze modellen is slechts een poging om uitersten aan te geven; de uiteindelijke werkvorm kan bestaan uit een combinatie van elementen van de afzonderlijke modellen, dan wel kan/zal variëren per onderwerp.

Model 1: 'wat zich aandient'

Werkvorm: zelfstandige natuurbeschermingscommissie die bijvoorbeeld 4 keer per jaar bijeenkomt en redelijk geïsoleerd werkt (eigen natuurbeschermingscommissie, geen eigen programma).

Model 2: 'doorgeefluik'

Werkvorm: solistische natuurbeschermingscoördinator (aanspreekpunt) die zoveel mogelijk doorsluist naar anderen organisaties zoals SZKN (slechts coördinator, geen programma).

Model 3: 'integrale aanpak'

Werkvorm: middels hechte samenwerking van veldwerk- en natuurbeschermingscommissie van VWG, en in (jaarlijkse) afstemming met andere organisaties zoals KNNV, werkt men aan concrete doelen rond gebied- en/of soortgerichte bescherming (eigen natuurbeschermingscommissie, eigen programma).

Model 4: 'netwerk aanpak'

Werkvorm: middels (nog) actieve(re) participatie in SZKN werken aan concrete doelen rond natuurbescherming, waar nodig op basis van (jaarlijks) afgestemd veldwerk van VWG en andere organisaties (slechts coördinator, SZKN-programma).

Op de bijeenkomst van 6 maart j.l. spraken de aanwezigen (twaalf personen) hun voorkeur uit voor model 3 (acht stemmen), op afstand gevolgd door model 4 (vier stemmen). Daarnaast werden de volgende, soms relativerende maar belangrijke opmerkingen gemaakt:

gegevens verzamelen is nog geen natuur beschermen (VWG-kwaliteit kan valkuil zijn);

werk bottom-up in plaats van top-down (SZKN-kracht sterken vanuit deelnemende organisaties);

werk volgens een lagenbenadering (onderscheid stappen en zoek per stap een specialist).

Overigens is in de recente enquête onder alle VWG-leden ook gevraagd naar meningen over aandachtswaardige onderwerpen en activiteiten en de te kiezen werkvorm. Daarover later meer.

Follow-up

De follow-up van dit alles zal hoe dan ook moeten bestaan uit concrete acties, in het veld en/of op papier. Qua werkvorm heeft het momenteel de voorkeur om te opereren vanuit een hechte samenwerking tussen de natuurbescherming- en veldwerkcommissie van de VWG, waar nodig in samenwerking met andere organisaties zoals KNNV of SZKN (combinatie van model 'integrale-' en 'netwerk aanpak'). Deze nieuwe en veelbelovende werkwijze vraagt wel enige organisatorische aanpassingen. De belangrijkste vernieuwingen zijn:

een regelmatige, inhoudelijke afstemming tussen genoemde VWG-commissies (indien nodig aangevuld met de PR-commissie);

een minimaal jaarlijkse afstemming van de werkplannen van de VWG-veldwerkcommissie en geïnteresseerde zusterorganisaties zoals de KN-NV (afgelopen najaar voor het eerst en met het concrete resultaat van afgestemd veldwerk in het Westelijk Tuinbouwgebied); voor nog vast te stellen prioritaire onderwerpen nadenken over concrete doelen en bijpassende strategie, samenwerkingspartners en activiteiten (uitmondend in meerjarenplan?).

regelmatige terugkoppeling over de belangrijkste inhoudelijke ontwikkelingen van relevante geachte onderwerpen (gedacht wordt aan halfjaarlijks nieuws in *Flits*).

Afsluitend wil ik nog slechts de hoop uitspreken dat al het bovenstaand getheoretiseer mag bijdragen aan de natuurbescherming in Zuid-Kennemerland, hetgeen alleen kans van slagen heeft als velen hun steentje bijdragen. Geïnteresseerden kunnen zich melden voor (of beter: met) meer informatie bij ondergetekende.

Pim de Nobel, Zijlweg 115 4, 2013 DE Haarlem, 023-5318631,
pim.de.nobel@hccnet.nl